

Секція: Економічні науки

Захарова Юлія Ігорівна

аспірантка

Національного транспортного університету

м. Київ, Україна

ORCID: 0000-0002-8728-1460

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

На сьогоднішній день проблема якості освіти є однією з найпріоритетніших державних та суспільних проблем. Саме освіта формує інтелектуальний, культурний, духовний стан суспільства.

Існує багато трактувань поняття якості освіти. Наприклад, за Законом України «Про освіту» якість освіти – це відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг [2]. Науково-популярні джерела ж визначають якість освіти як результат освітньої діяльності та можливостей його досягнення, що повинно бути представлено факторами, які впливали та формували освітній результат залежно від цілей освіти, методологій, змісту, організації та технології освіти [3].

Питаннями відбору критеріїв і показників якості освіти займалися такі сучасні вітчизняні науковці як О. Безпалько, Т. Лях, Р. Павлюк, Н. Кліщевич [5], І. Анненкова [1], А. Василюк, М. Дей [4] та ін. Розробка критеріїв якості освіти в остаточному підсумку завжди базується на результативності навчання, тобто на відповідності до стандартів.

Таким чином, виділення основних критеріїв якості вищої освіти та розробка комплексу показників кожного з них є основою забезпечення цілісного і всебічного моніторингу якості освіти у вищому навчальному закладі.

Система міжнародних стандартів ISO визначає критерій як міру відбиття цілісності властивостей об’єкта, що забезпечує його існування; методологічний інструментарій управління якістю освіти; ідеальний зразок, що відображає вищий, досконалий рівень досліджуваного явища; засіб вибору або виміру альтернатив. А показник – це конкретний вимірник критерію, що робить його доступним для спостереження, обліку й фіксування [1].

Більшість зарубіжних дослідників вважають, що якість освіти можна вимірювати за допомогою двох компонентів: показників/критеріїв вимірювання якості, які мають відповідати специфіці конкретного навчального закладу та бути прийнятними для клієнтів/здобувачів вищої освіти. В основному якість освіти зараз вимірюється рейтингами університетів, як національних, так і міжнародних [6]. Отже, вважаємо, що якість освіти можна виміряти за допомогою набору компетенцій, які визначають професійну здатність здійснювати професійну діяльність на певному рівні ефективності з розумінням соціальної відповідальності за її результати як процес і результат діяльності, формування професійних компетентностей та професійної свідомості майбутнього фахівця.

Якість освіти – багатопланова категорія, і критерії її оцінки можуть бути найрізноманітнішими. Науковці умовно їх поділяють на чотири групи:

I. Критерії факту (врахування кількісних показників);

II. Критерії якості (дають уявлення про глибину і міцність процесів, що відбуваються у людини);

III. Критерії ставлення (які дають змогу робити висновки про мотиви поведінки і дії, про вибір, який здійснює особа тощо);

IV. Критерії часу (які показують стійкість у вимірі знань, умінь і навичок) [4].

Європейський центр із вищої освіти ЮНЕСКО (СЕПЕС) до критеріїв оцінки якості освіти відносить:

- інституціональну місію й мету навчального закладу;
- параметри освітньої моделі;
- певні стандарти даної програми або дисциплін;
- гарантоване виконання базових стандартів та еталонів;
- досягнення встановлених цілей на різних етапах навчання;
- здатність задовольняти попит й очікування освітніх послуг і зацікавлених учасників освітнього ринку;
- прагнення до постійного вдосконалення навчального процесу;
- якість персоналу, що визначається ступенем академічної кваліфікації, і наукових співробітників вищих навчальних закладів;
- якість підготовки студентів за умови диверсифікованості освітніх програм;
- якість інфраструктури й фізичного навчального середовища ВНЗ;
- якість реалізації освітнього процесу через рівень майстерності педагога та рівень досягнення тих, хто навчається, в освітньому процесі;
- якість умов реалізації освітнього процесу;
- якість управління системою освіти в конкретному освітньому закладі [4].

I. Анненкова пропонує наступний комплекс критеріїв:

1. Критерії якості умов здійснення освітнього процесу (потенціал абітурієнтів, кадровий потенціал ЗВО, навчально-методичне забезпечення освітніх програм, інформаційні та бібліотечні ресурси, задоволеність студентів і співробітників соціальними умовами, матеріально-технічне забезпечення, якість викладання, науковий та інноваційний потенціал;

2. Критерії якості функціонування освітнього процесу (цільове, змістове, технологічне, ресурсне та організаційне забезпечення), тобто забезпечення відповідності місії, основних напрямів стратегії ЗВО

поставленим цілям; реалізація освітніх програм; реалізація академічної мобільності; здійснення навчально-виховної роботи і забезпечення різних видів практик студентів; здійснення загального менеджменту у ЗВО, включаючи управління персоналом, інфраструктурою, матеріальними й інформаційними ресурсами, технологіями та ін.; реалізація внутрішньої гарантії якості;

3. Критерії якості результату (результативність набору студентів та їх успішність, рівень сформованості у них професійних ключових компетентностей, задоволеність роботодавців, результати підвищення якості підготовки фахівців) [1].

Таким чином, в сучасній науці існує багато підходів до визначення критеріїв якості освіти, проте ми можемо зробити висновок, що повна формалізація цих критеріїв навряд чи можлива, оскільки необхідна побудова їхньої цілісної системи, а в оцінці інтелектуальної діяльності існують аспекти, які важко піддаються формалізації.

Література

1. Анненкова І. П. Критерії і показники якості освіти у ВНЗ // Наука і Освіта. 2011. №8. С. 4–8. URL: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/8_2011/1.pdf
2. Закон України «Про освіту» // Верховна Рада України; Закон від 05.09.2017 № 2145-VIII (Редакція станом на 05.07.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Коротков Є. Концепція якості освіти [Електронний ресурс] / Є. Коротков. URL: <http://osvita.ua/school/manage/general/1342/>
4. Якість вищої освіти: теорія і практика: навчально-методичний посібник / за наук. ред. А. Василюк, М. Дей; кол. авторів: А. Василюк, М. Дей, В. Базелюк (та ін.); НАПН України, Університет менеджменту освіти. Київ; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с.

5. Bezpalko O. V., Klishevych N. A., Pavliuk R. O., Liakh T. L. Criteria and indicators of university education quality: the results of expert. *The New Education Review*. 2011. № 46. P. 61-71. URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/18294>
6. Kaidalova A.V., Posylkina O.N. Theoretical and methodological approaches to measuring of quality of education in the context of higher educational establishments rating. *Pharmaceutic Bulletin*. 2015. № 4. P. 75-81. doi: 10.11603/2312–0967.2015.4.5562